Kultura – Przemiany – Edukacja t. XVIII (2026)
https://journals.ur.edu.pl/kpe/ ISSN 2300-9888; ISSN online 2544-1205

DOI: 10.15584/kpe.2026.31
Artykuł oryginalny

Data nadesłania: 07.07.2025 r.
Zaakceptowano do druku: 16.10.2025 r.
Opublikowano: 31.12.2025 r.

Elżbieta Krzewska

Ośrodek Badań Biograficznych Akademii Zamojskiej
ORCID: 0000-0002-9568-055X

Sprawozdanie z seminarium naukowego „Edukacyjny wymiar biografii w cyklu życia człowieka", Zamość, 9 czerwca 2026 roku

9 czerwca 2026 roku w Akademii Zamojskiej odbyło się seminarium naukowe zorganizowane przez Ośrodek Badań Biograficznych działający w ramach Instytutu Pedagogiki, a kierowany przez dr. hab. Ryszarda Skrzyniarza, prof. AZ. Seminarium zorganizowane było w ramach podsumowania projektu dofinansowanego ze środków budżetu państwa przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II" na realizację projektu „Edukacyjny wymiar biografii w cyklu życia człowieka".

W ramach projektu staraliśmy się zbadać, jak biografia, która jest źródłem wiedzy o roli jednostkowych wydarzeń życiowych i ich funkcji w procesie wychowania i socjalizacji, może tworzyć szanse na uczenie się, ułatwiać zdobywanie wiedzy i zrozumienie świata, a także sprzyjać wychowaniu i rozwojowi człowieka na wszystkich etapach i płaszczyznach jego życia: od wychowania małego dziecka najpierw w domu, przedszkolu, przez kolejne typy szkół, studia wyższe, okres dorosłości, po działania edukacyjne seniorów i dla seniorów. Rozumiejąc ważną rolę biografii w procesach edukacji i wychowania, w ramach programu pracowaliśmy nad modelami edukacyjnymi, które pomogą nauczycielom i wychowawcom uczyć przez biografie, a uczniom i osobom dorosłym poszerzać swoją wiedzę z różnych dziedzin wiedzy dzięki poznawaniu biografii. Na seminarium zaproszeni zostali badacze, którzy w większości są też praktykami – badają biografie, a w swojej pracy wskazują jej wymiary edukacyjne. Prelegenci reprezentowali różne dziedziny wiedzy. Znaleźli się wśród nich m.in. pedagodzy, historycy, historycy oświaty i wychowania, teolodzy, a nawet językoznawcy.

Uczestników seminarium powitał dr hab. Ryszard Skrzyniarz, prof. AZ. Słowo wstępne do zebranych wygłosił także dr hab. Paweł Skrzydlewski, prof. AZ – rektor Akademii Zamojskiej.

Program seminarium obejmował trzy części. Obrady w sekcji pierwszej, zatytułowanej „Edukacja biograficzna w przedszkolu i szkole", moderowała

pracująca w OBB dr Urszula Krzyżanowska-Sobiesiek. Jako pierwsza głos zabrała s. dr hab. Loyola Maria Opiela, prof. KUL, która podzieliła się z zebranymi doświadczeniami – swoimi, ale także sióstr ze Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Bogarodzicy Dziewicy Niepokalanie Poczętej prowadzących przedszkola – jak wykorzystywać biografie w edukacji przedszkolnej. Przedstawiła metody pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym wykorzystujące walory edukacyjne i wychowawcze biografii nie tylko św. Edmunda Bojanowskiego – założyciela zgromadzenia, ale również rodziców, dziadków, a nawet samych przedszkolaków. Zaprezentowała metody pracy z biografią dla dzieci wypracowane przez zakon. Ks. dr hab. Adam Solak, prof. APS ukazywał biografię jako wzór i przykład dla dziecka, bo „wychowanie to praca człowieka z drugim człowiekiem nad wydobywaniem piękna z człowieka". Ks. dr hab. Adam Maj – założyciel oraz wieloletni dyrektor Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego im. św. Filipa Neri w Radomiu – mówił o uczeniu się na podstawie biografii w edukacji szkolnej, o biografiach obecnych w programach szkolnych, o pracy pedagogicznej z patronem szkoły i o wskazówkach dotyczących kształtowania biografii uczniów. Dr hab. Piotr Gołdyn, profesor Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego wskazywał na biografie jako istotny wyznacznik wyboru kandydata na patrona placówki oświatowej. Jako ostatnia w tej sesji głos zabrała dr hab. Anina Młynarczyk-Tomczyk, prof. UJK, która przedstawiła referat *Potencjał biografistyki w edukacji historycznej. Analiza podstaw programowych (1999–2024).* Obrady sekcji zakończyła dyskusja.

Drugą sekcję, zatytułowaną „Edukacja biograficzna dorosłych", prowadziła dr Małgorzata Łobacz z Akademii Zamojskiej. Obrady zainaugurowało wystąpienie prof. dr hab. Elżbiety Dubas z Uniwersytetu Łódzkiego, kierownika Katedry Andragogiki i Gerontologii Społecznej, która wskazywała na potrzebę uczenia się nie tylko z biografii „cudzej", ale mówiła wręcz o konieczności uczenia się z biografii własnej, przekonując, że na edukacyjny walor tej biografii powinniśmy wskazywać nie tylko dorosłym, którym poświęciła gros wystąpienia, ale także dzieciom i młodzieży. Dr hab. Danuta Opozda, profesor KUL mówiła o znaczeniu narracji biograficznych w perspektywie biografii rodziny. Dr hab. Iwona Jazukiewicz, prof. USz mówiła o biografii, która jest źródłem autorytetu. Przypomniała, że „biografia łączy poznanie, wartościowanie i działanie. Obserwując cudze życie, uczymy się, co jest ważne, wartościowe, potrzebne. Biografia wspiera rozumienie świata. Uczy nie tego, jak należy żyć, ale jak można żyć lepiej… Nawet autorytet, którego korzenie sięgają do biografii, nie istnieje tylko w osobie, istnieje w relacji z osobą". Wystąpienie dr Izabeli Przybylskiej z Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie o wykorzystaniu biografii w edukacji językowej wzbudziło ogromne zainteresowanie studentów. Podczas dyskusji, która miała miejsce na zakończenie sesji, nie tylko pytali oni o metody pracy biograficznej podczas uczenia się języków obcych, ale także opowiadali swoje biografie związane z poznawaniem języków i kultury

innych państw, z nabieraniem odwagi mówienia czy myślenia w różnych językach. Jako ostatnia wystąpiła dr hab. Violetta Rodek, prof. UŚ, która przedstawiła swoje doświadczenia dotyczące wykorzystania biografii w edukacji studentów.

Obrady w ramach sekcji trzeciej, zatytułowanej „Całożyciowe uczenie się z biografii”, moderowała pracująca w grancie dr Justyna Mazurek z Akademii Zamojskiej. Rozpoczęło je wystąpienie dr Ewy Smołki z Lubelskiej Akademii WSEI. Badaczka przedstawiła biografię Innego jako źródło inspiracji w kształtowaniu charakteru. Dr Małgorzata Łobacz, która w grancie odpowiedzialna była za przygotowanie konkursu dla młodzieży na temat wzorów osobowych, przekonywała, posiłkując się fragmentami konkursowych prac, że poznawanie biografii jest – zwłaszcza dla młodego człowieka – swoistym spotkaniem edukacyjnym z Innym. oznacza bowiem kontakt ze światem wartości i sensów Innego, które kształtują jego cele oraz sposób postępowania. Dzięki temu Inny wprowadza młodego człowieka w świat wartości i odpowiada na jego naturalną potrzebę poszukiwania autorytetu godnego naśladowania. Ks. dr hab. Kazimierz Pek, prof. KUL wskazywał, jak biografie wierzących mogą wpływać na rozwój wiary, pogłębianie wiedzy religijnej i przemianę wewnętrzną człowieka w różnych okresach jego życia. W podobnym duchu utrzymane było wystąpienia ks. Mgr. Mateusza Chmielewskiego z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, który przedstawił problem biograficznego uczenia się wierzących rodziców wobec dekonwersji ich dziecka. Dr hab. Małgorzata Czerwińska, prof. UZ omówiła znaczenie biografii osób z niepełnosprawnością, przewlekle lub terminalnie chorych dla rozwoju osobowości chorych, mobilizacji do walki z przeciwnościami i ograniczeniami. Odmienne w wymowie było wystąpienie dr. hab. Ryszarda Skrzyniarza, profesora AZ, który wskazał na trudny badawczo, społecznie i etycznie problem biografii Dzieci Zamojszczyzny – ofiar wysiedleń niemieckich z lat 1942–1943. Przypomniał on, że mówienie o traumie tych, którzy przeżyli, bólu tych, którzy stracili rodziny i niejednokrotnie cały dobytek, nie wpływa na budowanie tożsamości regionu. Narracje o wysiedleniach i próby rekonstrukcji biografii ofiar zarówno tych, którzy zginęli lub zostali poddani germanizacji, jak i tych, którzy powrócili do swoich wiosek, wyzwalają tak wiele sprzecznych, a do tego negatywnych emocji, że zbrodnia do dzisiaj nie została należycie upamiętniona i przebadana. Obraz, który rysuje się na podstawie wywiadów przeprowadzonych w czasie trwania projektu, daleki jest od portretu pokolenia czy regionu. To raczej odbicie w roztrzaskanym lustrze. Niby obraz jest jeden, ale poszczególne kawałki nie pasują do siebie. Pamięć o tych biografiach, zamiast łączyć i wpływać na budowanie tożsamości regionu – dzieli, a pęknięcia nie chcą się zabliźnić. Ostatnim prelegentem w tej sekcji był ks. dr Leszek Waga z Uniwersytetu Opolskiego, który przywołując podstawowe filozoficzne koncepcje doświadczenia oraz prezentując ich epistemologiczne właściwości, wskazał na związki koncepcji fenomenologicznej i hermeneutycznej z dwoma podstawowymi celami biografistyki pedagogicznej (odpowiednio: poznawczym i praktycznym)

oraz z dwoma jej przedmiotami badań (procesem budowania tekstów biograficznych i wychowawczym znaczeniem biografii).

Podczas spotkania nagrano również kilka wywiadów z uczestnikami spotkania na temat znaczenia biografistyki pedagogicznej, uczenia z biografii i wykorzystywaniu biografii w rozwoju osobowości człowieka na każdym etapie jego życia.

Jak ważne są zagadnienia poruszane podczas spotkania, świadczy fakt, że wielu uczestników jeszcze po zakończeniu seminarium zostało w Ośrodku Badań Biograficznych na długie dyskusje. Wskazywano na potrzebę przybliżania edukacji biograficzne już w dzieciństwie, aby zarówno uwrażliwiać na drugiego człowieka, jak i wskazywać na sposoby uczenia się dzięki biografii różnych dziedzin życia i wspierać własny rozwój osobowy.